Keskkonnaamet

MCP nõuete rakendamine praktikas

Dagmar Undrits

KeA välisõhubüroo juhataja

19.10.2026

Lubade muutmise nõue

KeMi 2017. a määrusest nr 44:

- Õhusaasteload ja keskkonnakompleksload, milles kajastatakse olemasolevat keskmise võimsusega põletusseadet, mis on võetud kasutusele enne 2018. aasta 20. detsembrit, või mis on väljastatud enne 2017. aasta 19. detsembrit, viib loa andja käesoleva määruse nõuetega vastavusse:
- 2024. aasta 1. jaanuariks, kui tegemist on keskmise võimsusega põletusseadmega, mille soojussisendile vastav nimisoojusvõimsus on suurem kui 5 MWth;
- 2029. aasta 1. jaanuariks, kui tegemist on keskmise võimsusega põletusseadmega, mille soojussisendile vastav nimisoojusvõimsus on 1 MWth või suurem ja 5 MWth või väiksem
- Uute MCPde keskkonnakaitseload peavad vastama määruse 44 nõuetele koheselt.

Üle 5 MWth ja uued MCP seadmed

- Kokku orienteeruvalt 136 keskkonnakaitseluba ja 14 registreeringut
  - Tänaseks peaks kõik vastavad keskkonnakaitseload olema muudetud ja registreeringud antud (kuni 500 h/a töötavad seadmed)
  - Kuid tegeleme lubade (järel)korrigeerimisega (suurusjärk mõnikümmend)

Üle 5 MWth ja uued MCP seadmed

- Seire kogemused*
  - 14.10. seisuga on esitatud hinnanguliselt umbes 100 seirearuannet MCP osas
  - 14.10. seisuga on 16 täitmata MCP seirekohustust
    - 3 neist on edastatud inspektorile uurimiseks
  - Valdavalt tähtaja ületamisel 2 põhjust:
    - Ei saanud laborit
    - Põletusseade sel perioodil ei töötanud
  - Heite piirväärtuse e HPV ületamisi on olnud pigem mõned üksikud korrad
    - Probleem tahkel kütusel PMsum, põlevkiviõlil SO2 ja maagaasil NOx

- * Üldstatistika koondamise teatav võimekus tekkis 2025. aastal, aga seda me alles töötame välja. Palun suhtuda andmetesse ettevaatlikult!

Lubade muutmise „2. hooaeg“ ja registreeringutele üleminek

- KeA hindas aruannete ja lubade baasil, keda see võiks puudutada.
  - Välja jäeti need, kes ilmselgelt määruse reguleerimisalasse ei kuulu, nt kuivatid, ABT.
- Palju neid hetkel on?
  - Kes jäävad lubadele tänaste loakünniste juures: umbes 140
  - Load, mida vaja muuta: umbes 90
  - Korras lube: üle 40
  - Kes tuleviku registreeringud (siin ka uued seadmed ja üle 5 MWth kuid kuni 500 h/a): umbes 210

Lubade muutmise „2. hooaeg“

- Osad load muudab Keskkonnaamet ise, kui vajalikud andmed selleks on juba loal olemas
  - Nende osakaal võiks olla hinnanguliselt 20% ringis.
  - Kompleksloa kohuslastele me eraldi registreeringut ei väljasta, need jäävad ka välisõhus kompleksloaks (v.a erijuhud).
- Enamike lubade puhul on vaja taotlust – kui andmed on puudu.
  - Neile me kirjutame, kui loa omaja ise loa muutmise taotlust ei ole esitanud.
  - Kui loa omaja ei esita Keskkonnaameti küsimise peale taotlust, siis võib järgneda ettekirjutus (mh võimalik sunniraha rakendamine) ja äärmisel juhul loa peatamine.
    - Aga loodetavasti me selleni kunagi ei jõua.

Mida on vaja loataotluses muuta?

Loa muutmise eelduseks on enamasti loa muutmise taotlus, mille esitab loa omaja.

Taotluses tuleb kindlasti:

- esitada andmed iga keskmise võimsusega põletusseadme ja selles kasutatavate kütuste kohta;
- hinnata vastavust heite piirväärtustele eraldi iga põletusseadme ja kütuse puhul
- ning sätestada, kuidas hakatakse tulevikus kontrollima heite piirväärtusele vastavust.

Kuna taotluse osaks olev LHK projekt on ka loa lisa ja aastatega on muutunud õigusruum, võib vajalik muutus olla laiem.

- Keskkonnakaitseloa muutmise taotlus peab vastama kõikidele asjakohastele kehtivatele õigusaktidele ning kajastama kogu käitises toimuvat või planeeritavat tegevust tervikuna.
- Load, mis on aga välja antud enne vastavate õigusnormide muudatuste jõustumist (enne 2020. a) ning mida pole vahepeal muudetud, ei pruugi täies mahus enam kehtivatele nõuetele vastata.

Praktikas tekkinud küsimused - loataotluse täitmine

- Üldised andmed loataotluses (vorm 5.2.) tuleb esitada kõikide MCPde kohta.
- Piirväärtuste andmed (taotluse vorm 5.4.7.1.) tuleb esitada kõikide MCPde kohta, millel on kehtiv või tulevikus kehtiv heite piirväärtus.
    - Piirväärtusi kajastavat tabelit ei ole vaja täita keskmise võimsusega seadmete korral, millele piirväärtust ei kohaldata (mitte kunagi) - kuni 500 h/a (erandkorras ka 1000 h/a) töötavad seadmed.

Avatud või mitteavatud menetlus?

- Keskkonnakaitseluba võib muuta avatud või mitteavatud menetlusena.
- Avatud menetlus on tavapärane, mille eest võetakse riigilõivu ja mille tähtaeg on 3 kuud (6 kuud kompleksloal), kaasatakse ka nt piirinaabrid.
- Mitteavatud menetluse eest ei küsita riigilõivu ja tähtaeg on 1 kuu. Üldjuhul kaasatakse vaid KOV, aga ei pea.
  - Saab rakendada, kui muutmise ja/või käitise mõju on väike. Nt vaja uuendada loal vaid MCP andmeid (eeldab mh, et on luba antud või muudetud peale 2019/2020 a).

Registreeringutele üleminek

- Osad load viib registreeringule Keskkonnaamet ise, kui vajalikud andmed selleks on juba loal olemas.
  - Neid umbes 30
- Tänaste registreeringute ümbervormistamiseks on siiski vaja taotlust, sest kõiki vajalikke andmeid ei ole.
  - Neid on täna umbes 40
- Peale üleminekuperioodi (aastani 2029) on Keskkonnaametil õigus omal algatusel keskkonnaluba kehtetuks tunnistada, kui loa omaja ei ole tulnud registreeringut taotlema.
- Uue registreeringu taotlemise teenust veel ei ole ja sellest räägime kevadel 2027, kui on, mida näidata.

Praktikas tekkinud küsimused - prognoositav kontsentratsioon

Kuidas leida prognoositav kontsentratsioon?

- Võib näiteks teha põletusseadme/püüdeseadme tootnud tehase poolse dokumentatsiooni alusel (eelistatud).
- Võib loomulikult ka mõõta.
- Arvutamiseks ei ole otseselt ühest meetodit kehtestatud, võib kasutada vastavas määruses toodud eriheiteid (või muid).
- Piirväärtuste omavoliline taandamine heite kontsentratsiooniks ei ole aga õige lähenemine, kuna see on lihtsalt piirväärtuse teisele kujule viimine. See ei arvesta põletusseadme spetsiifikat piisavalt ning seetõttu annab moondunud pildi võimalikust tegelikust olukorrast.
  - Sellisel juhul võib jääda märkamata potentsiaalne probleem, millega saaks proaktiivselt tegeleda ja luuakse vale arusaam teistele menetlusosalistele.
- Piirväärtuste taandamine kontsentratsiooniks on tinglikult võimalik vaid siis, kui selline lähenemine on lubatud (garanteeritud) seadme tootja poolt, kes tagab (dokumenteeritult), et seadmest tulenev heide jääb alla teatud kontsentratsiooni.

Keskkonnaamet

Heite prognoositav kontsentratsioon ja piirväärtused

- Arvutatud prognoositav kontsentratsioon annab indikatsiooni, kas põletusseadme puhul on ohtu piirväärtuste ületamise osas, kuid ei ole tõendus piirväärtustele vastavuse või mittevastavuse kohta.
  - Kui taotlusest tuleneb, et arvutatud heite kontsentratsioon võib olla üle piirväärtuse, siis loa/registreeringu andmist see otseselt ei takista, kuid käitaja peab sellele kindlasti tähelepanu pöörama ning meetmetele mõtlema hakkama.
- Määruse 44 kohaselt tõendatakse heite piirväärtustele vastavust määruse 3. lisa I osas sätestatud mõõtmiste alusel. Vääveldioksiidi heite piirväärtustele vastamise tõendamiseks võib kasutada ka atmosfääriõhu kaitse seaduse § 107 nõuetele vastavat heite määramise metoodikat.
  - Seega asjaolu, kas põletusseadme korral on lõpuks tagatud heite piirväärtus, selgub alles esimese vastava seire läbiviimise järel.

Seirenõuded

- Esimesed mõõtmised tuleb teha 4 kuu jooksul loa muutmisest/registreeringu andmisest (uue seadme korral andmisest/käitamise algusest),
  - v.a 1-5 MWth olemasolev MCP, kellele veel HPV ei kehti, nende puhul tuleb nüüd tulevikus määrusest 44 erisus: Kui luba muudetakse enne 2028, siis esimene mõõtmine 1 a jooksul.
- Ka need põletusseadmed, millele piirväärtused ei kehti, peavad seirama COd.
  - Jah, paraku ka kuni 500 h/a töötavad seadmed
- Mõõtmiste sagedused on erinevad, sõltuvalt võimsusest või töötundidest, kuid KeAl ei ole siinkohal kaalutlusruumi.
- Seirata tuleb kõige saastavama kütuse heidet.
  - Kui seda seireperioodil ei kasutatud, siis selle kütuse heidet, mida kasutati.
  - Võib olla ka erandeid (nt seirata „tavapärast“ kütust ja kui kasutati saastavamat reservkütust, siis see lisaks seirata).

Mis siis saab, kui ei saa tähtaegselt mõõdetud?

- Loaga/registreeringuga sätestatud tähtaegu ei saa pikendada, kuna need tulevad määrusest.
- Kui selgub, et tähtaegselt mõõta ei õnnestu, siis anda sellest teada loa/registreeringu haldurile koos põhjuse ja eeldatava mõõtmise ajaga.
- Kui esineb objektiivne põhjus (käitis ei töötanud, labor ei tulnud) arvestame seda võimalusel oma menetlustes.
  - Kuid mõõtmised tuleb siiski esimesel võimalusel ära teha, sest tegemist on loa/määruse nõuete rikkumisega.
- Mitte jätta mõõtmiste tellimine viimasele minutile! Kindlam planeerida aasta (kütteperiood) ette.
    - Seirata võib ka varem, mitte viimasel hetkel.

Keskkonnaamet

Mis siis saab, kui seire näitab piirväärtuse ületamist?

- HPV ületamisel (mis selgub seire tagajärjel) algatab KeA üldjuhul haldusmenetluse, mille eesmärk on viia ettevõtte tegevus vastavusse HPVdega.
- Haldusmenetluse raames küsitakse välja tegevuskava koos tähtaegadega.
- Meetmete rakendamise tähtaeg tegevuskavas peab olema võimalikult vara, st tegevus tuleb viia nõuetele vastavaks esimesel võimalusel.
- Haldusmenetluse tulemusena muutub nende meetmete täitmine kohustuslikuks.
- Meetmete mitte rakendamisel võib KeA rakendada haldussundi (mh sunniraha rakendamine).
- Igal juhul järgneb varem või hiljem loa/registreeringu muutmine ja meetmed kantakse loale/registreeringule.

Keskkonnaamet

Mis peab olema tegevuskavas?

- Meede, mida loa omanik plaanib rakendada;
- Meetme efektiivsus (ja algandmed/põhjendus, millele see tugineb);
- Saasteainete kontsentratsioon heites peale meetme rakendamist;
- Meetme tähtajad.
- Meetmete sisulise hindamise käigus vaatame, kas meede on asjakohane, kas tagab piirväärtuse (on piisavalt tõendatud, nt seadme tootja dokumentatsiooniga kaudu), tähtaeg oleks adekvaatne (võimalikult ruttu).
- Meetme rakendamise piisavust tõendatakse järgmise seirega.

KESKKONNAAMET

Tänan!

dagmar.undrits@keskkonnaamet.ee

KeA Kodulehel on ka juhend: MCP juhend kliendile